

*Ватажишина А., магістрантка
кафедри управління та освітніх технологій,
спеціальність «Менеджмент»,
ОПП «Управління закладом освіти»,
Гречаник Н. І., докт. пед. наук,
професор кафедри управління
та освітніх технологій
НУБіП України, м. Київ*

ДО ПИТАННЯ ПРО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Освітня система України перебуває у стані постійного оновлення, зумовленого потребами світової та європейської спільноти. В Національній доктрині розвитку освіти підкреслюється, що реалізація її положень забезпечить перехід до гуманістично-інноваційної моделі освіти, спрямованої на зростання інтелектуального, культурного та духовно-морального потенціалу особистості й суспільства, що, своєю чергою, зумовить позитивні зміни у сфері виробництва, культури та суспільних відносин.

В площині вищезазначеного сучасна система освіти потребує прийняття управлінських рішень, заснованих на сучасній методології, кращих зразках вітчизняної та зарубіжної практики, а також на результатах новітніх наукових досліджень. Попри те, що дослідження інновацій у сфері освіти розпочалося ще наприкінці 1950-х років ХХ століття, єдиного підходу до визначення поняття «освітня інновація», її класифікації та механізмів управління інноваційними процесами досі не вироблено. Інноваційна діяльність у вітчизняній освіті часто позбавлена системності, цілісності та концептуального узгодження.

Інновації в освіті постають як складний соціально-культурний феномен, що поєднує різні аспекти – творчість, креативність, інтелектуальну новизну, комунікативну взаємодію, управлінську гнучкість і сформовану інноваційну культуру. Вони потребують від учасників освітнього процесу здатності приймати управлінські рішення, прогнозувати результати, долати опір змінам і підтримувати прагнення до саморозвитку.

В умовах динамічних соціально-економічних змін виникла об'єктивна потреба в розвитку педагогічної інноватики як складової загальної інноватики, що спрямована на пошук і впровадження нових, більш ефективних технологій навчання і виховання, орієнтованих на формування творчої, адаптивної, мислячої особистості. При цьому інноваційність у педагогічній практиці не є самоціллю – її мета полягає в оптимізації освітнього процесу та забезпеченні його відповідності вимогам і тенденціям суспільного розвитку.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» наведено базові поняття, що визначають сутність інновацій, інноваційної діяльності, інноваційного продукту й інноваційної продукції як результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення конкурентоспроможних технологій, послуг і товарів. У сфері освіти інновації розглядаються як новостворені або вдосконалені освітні, виховні, психолого-педагогічні й управлінські технології, які істотно підвищують якість, результативність і ефективність освітньої діяльності.

Стосовно педагогічного процесу інновація означає запровадження нового у цілі, зміст, методи, форми навчання та виховання, а також в організацію спільної діяльності вчителя й учня. Вони є результатом наукового пошуку, узагальнення передового педагогічного досвіду окремих педагогів або колективів, спрямованих на підвищення ефективності освітнього процесу та розвиток особистості.

Існуючі визначення інновацій дещо різняться між собою, що зумовлено різними науковими підходами: одні дослідники розглядають інновацію виключно як радикальне нововведення, здатне спричинити суттєві зміни, тоді як інші включають до цього поняття навіть незначні удосконалення, якщо вони дають позитивний результат.

Інноваційність як здатність до оновлення та відкритості новому дедалі частіше розглядається не лише як провідна риса педагога, а й як ключова характеристика сучасного управлінця. Саме тому в системі управління виокремлюється підсистема «інноваційний менеджмент». «Інноваційний менеджмент – це підсистема менеджменту, метою якої є управління

інноваційними процесами на підприємстві. Функціонально він являє собою сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм управління інноваційною діяльністю конкретного об'єкта з метою досягнення найоптимальніших результатів» [1-3].

Як зазначено в наукових джерелах, «сучасний інноваційний менеджмент є важливим складником і результатом людської діяльності, спрямованої на підвищення ефективності та якості професійної праці, раціональне використання ресурсів. Це дієвий інструмент у руках компетентного керівника, який забезпечує безперервний розвиток колективу та педагогічного складу» [3].

Нині інноваційний менеджмент в освіті розвивається особливо динамічно, адже саме він створює підґрунтя для формування освітнього простору, здатного відповідати вимогам часу. Конкурентоспроможність закладу освіти на ринку освітніх послуг, а також професіоналізм його працівників значною мірою залежать від управлінської компетентності керівника. Це зумовлює потребу у відмові від неефективних організаційних форм, оновленні змісту навчання, підтриманні позитивного іміджу закладу й постійній адаптації до нових соціально-освітніх запитів.

Перед сучасним керівником постають нові виклики, пов'язані з розвитком управлінської компетентності, зокрема необхідність постійного саморозвитку, вдосконалення знань у галузі менеджменту та маркетингу, розширення автономії у виборі форм і методів роботи, стимулювання інноваційної активності педагогічного колективу, запровадження систем моніторингу якості освітнього процесу та формування партнерської моделі взаємодії. Дотримання цих умов забезпечує ефективність управлінської діяльності керівника й сприяє успішному впровадженню інновацій у діяльність закладу.

Відмінність інноваційного підходу в управлінні закладами освіти від традиційного полягає в тому, що останній орієнтований на використання минулого досвіду для досягнення актуальних цілей, тоді як інноваційний – на застосування сучасних потреб і тенденцій для стратегічного розвитку в

майбутньому. Його сутність полягає в тому, що нововведення мають забезпечувати ефективний і якісний результат, відповідати технологічним вимогам конкретного закладу освіти та підтверджувати свою доцільність через експериментальну перевірку.

Ураховуючи основні завдання управління закладами освіти та суспільну потребу в інноваційних підходах до освітньої діяльності, постає необхідність у створенні моделей управління інноваційними процесами, здатних перевести освітні установи на високотехнологічний рівень.

Управління інноваційним процесом є ключовою функцією сучасного закладу освіти й охоплює планування, організування, стимулювання інноваційної діяльності та реалізацію інноваційних проєктів, покликаних забезпечувати конкурентні переваги і посилювати позиції установи на ринку освітніх послуг. Водночас менеджмент інновацій має поєднувати стратегічний і оперативний виміри: з одного боку – створювати або оперативно залучати новації для довгострокового зміцнення ринкових позицій, а з другого – системно вдосконалювати наявні технології й способи роботи, подовжуючи «життя» вже впроваджених рішень [2].

Інновації в управлінні освітою використовуються для оновлення структури, організації та керування закладами. Інноваційні освітні процеси – це комплексні, суспільно зумовлені дії зі створення, впровадження та поширення новацій разом із трансформацією освітнього середовища, у якому вони розгортаються [1-3].

Відтак, вважаємо, що в науково-узагальненому розумінні трактування поняття «Управління інноваційним розвитком закладу освіти» - це інтегрований процес науково обґрунтованої діяльності, що передбачає цілеспрямоване формування, організацію, координацію й регулювання інноваційних змін у педагогічній, управлінській, організаційній та технологічній підсистемах освітньої установи. Його сутність полягає у забезпеченні адаптивності, відкритості та саморозвитку закладу освіти на основі синергії наукових знань, управлінських рішень і творчої активності педагогічного колективу.

Своєю чергою, в межах практико-зорієнтованого підходу це поняття є діяльністю керівника та управлінської команди, спрямованої на створення умов для ініціювання, впровадження й поширення освітніх новацій, оптимізацію організаційних процесів, стимулювання професійної творчості педагогів і підвищення результативності освітньої діяльності через ефективне використання ресурсів, сучасних технологій і партнерських взаємодій.

Список використаних джерел:

1. Басюк, Д. І. (2022). «Управління інноваційною діяльністю навчального-виховного закладу для дітей з особливими освітніми потребами: теоретико-методичний та практичний аспекти». *Право і освіта*, № 3, С. 21-27.
2. Makarov, Z. (2023). The management of innovation processes in higher education institutions of Ukraine: a sociological study. *R & RE Management: Research & Education in Management*, 4(2), С. 48-63.
3. Кравченко, Г. Ю. (2019). «Управління інноваційною діяльністю закладів загальної середньої освіти». *Наукові записки*. 2(15), С. 125-137.

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра управління та освітніх технологій**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології,
провідництво та менеджмент в освіті»
«Sustainable Growth of Society in the Digital Era: Innovation, Technology,
Guidance and Management of Education»**

**Національний університет біоресурсів і природокористування України,
кафедра управління та освітніх технологій
AKG Global Support Services (OPC) Private Limited – Індія,
Університет Патил Відьяпіт – Індія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський
державний інститут»,
Херсонським навчально-науковим інститутом Національного
університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
Поліський національний університет,
кафедра комп'ютерних технологій та системного моделювання**

1 жовтня 2025 р.

Київ 2025 р.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet рішенням Вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України (протокол № 3 від 17.10.2025 р.)

Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології, провідництво та менеджмент в освіті / Матеріали міжнародної дистанційної науково-практичної конференції, м. Київ, 1 жовтня 2025 р. Київ : НУБіП України. 2025. 192 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної дистанційної наукової конференції «**Сталий розвиток суспільства в цифрову епоху: інновації, технології, провідництво та менеджмент в освіті**», яка відбулась 1 жовтня 2025 року в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. В матеріалах збірника висвітлюються сучасні тенденції подальшого розвитку освіти в Україні й світі в епоху цифровізації, розв'язання нагальних проблем у соціокультурній та соціально-гуманітарній сферах шляхом синергетичної інтеграції інновацій, управління та технологій, освітнього менеджменту та провідництва.

Тези подано в авторській редакції. Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильність цитування джерел, посилання на них та інші відомості. Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

Редакційна колегія:

Савицька І.М., канд. філос. наук, доц. декан факультету (голова);

Кубіцький С. О., канд пед. наук, проф. завідувач кафедри управління та освітніх технологій;

Гречаник Н. І., д-р пед. наук, проф.

Шумілова І. Ф., д-р пед. наук, доц.;

Базелюк В.Г., канд. пед. наук, доц.

Відповідальна за випуск – Гречаник Н.І., д-р пед. наук, проф.

ISBN 973-966-8063-79-4